

bedastega in zabitega časopisa, da ne popoka od smeha in ne hodi iskat urednikov takih listov v blaznice, zato končuje dopisnik «Nove domovine»:

«Toda ni pričakovati, da bi kdo na Slovenskem resno upošteval naše besede!»

S temi besedami je sicer pokvarjen efekt genialne oslarije, toda — resnične so!

Ali ni res, gospodje v Ameriki: That is the humour of it!

Klerikalizem in mi.

(Dalje.)

Kdor si kot duhovnik ohrani čuteče srce s količkaj živo fantazijo, ta je — brez ovinkov bodi povedano — siromak; zakaj klerikalizem ne trpi ne cvetočega življenja, ne samostojnega mišljenja; on hoče imeti, kakor smo že rekli, žive mrličje in mrtve duše. Le takim more gospodovati, vse drugo se mu protivi. — Število nasprotnikov klerikalizma je rastlo od dne do dne in to zaradi probuje narodov, zaradi večjega števila omikancev in izobraženih, ki niso v duhovniku videli več višjega bitja, nego človeka iz krvi in mesa, ki je grešen kakor mi; ki niso več trpeli, da mu sega klerikalizem ne le na domače ognjišče, ampak da mu hoče tudi zabraniti misliti po svojem razumu. Tu se je začel upor, tu boj za duševno svobodo. Ljudje so se začeli zbuhati iz duševnega spanja, ki jih je vanje usnivalo zgolj pomanjkanje vede in omike.

Ta boj je bil in je neizogiben.

Ako upoštevamo, kar smo povedali o klerikalizmu, potem je naravnost smelo, ako si išče klerikalizem med učiteljstvom privržencev. Še nedavno minula preteklost nam je pokazala, kaj ima učiteljstvo pričakovati, ako zagospodari v deželi klerikalizem. Sicer se tuintam dela učiteljstvu prijaznega, a to so le slepila. Prave obraze kažejo klerikalci, kadar so na razpotju, na raznih shodih itd. — Klerikalci sami priznavajo, da je učiteljstvo slabo plačano, a ko je imelo priti izboljšanje učiteljskih plač v deželni zboru na razgovor, so odgovorili z obstrukcijo. Dr. Šušteršič, ta velemožni vodja klerikalcev, je dejal, da rajši razbije deželni zbor, nego bi dovolil izboljšanje učiteljskih plač iz deželnih sredstev. Po drugih shodih, prirejenih po klerikalcih, je bila ista deviza: nobene regulacije! — Ali je potem čuda, da ima klerikalizem v vrstah učiteljstva toliko nasprotnikov!? Ali naj hodi z njimi, ki ga bijejo, psujejo in mu ne privoščijo kruha?

Učiteljstvo, ki strmi po prosveti in omiki, je prirodni nasprotnik klerikalizmu, in zato ima vzroka dovolj. — Povevemo pa tukaj posebej in poudarjamo, da imamo v mislih klerikalizem po naši definiciji; vera pri tem nima ničesar opraviti. Mi smatramo vero kot neobhodno potrebno — a klerikalizem pa kot največje svetovno zlo, ki ga je uničevati z vsemi sredstvi.

Pisali smo ta članek z namenom, da pokažemo osobito učiteljstvu klerikalizem v vsi njegovi nagoti in ostudnosti. — Kdor ima oči, naj gleda in kdor ušesa, naj poslušaj! Prepriča se lahko vsak, da nismo pretiravali. Klerikalizem se rad odeva z raznimi maskami; pravega obraza sam ne pokaže; svoje končne smotre prikriva ter se dela nedolžnega, silno potrebnega in koristnega.

To krinko smo mu izkušali sneti ter ga pokazati v pravi podobi.

(Konec.)

Dopisi.

Štajersko.

Iz **Gotovelj** nam poročajo: Na Vernih duš dan so na tukajšnjem pokopališču blagoslovili in slovesno odkrili lep in fino izdelan skupni nagrobni spomenik prvemu tukajšnjemu nadučitelju Antonu Šumljaku in njegovi soprogi Mariji, rojeni Topolnikovi. Spomenik, ki prav toplo priporoča izdelovalca narodnega kamnoseškega mojstra Čamernika v Celju, je veljal okroglih 200 K, katerih eno četrtino so prispevali zavedni Gotovljani, tri četrtine pa pokojnikovim tovarišim. K odkritju se je zbralo mnogo domačega občinstva, šolska mladina ter okolo 30 učiteljev in učiteljic. Učitelji so zapeli žalostinki »Jamica tiha« in »Na grobeh«, predsednik učiteljskega društva, g. Armin Gradišnik, je pa imel pretresljiv nagrobni govor, v katerem je kratko očrtal življenje in značaj pokojnega tovariša. S solznimi očmi se je razhajalo občinstvo.

Pokojni Šumljak zasluži, da mu tudi tukaj postavimo spomenik.

Bil je eden izmed tistih, žal, da ne prerediti ubogih, a vrljih slovenskih sinov, ki je po njih zamahnila kruta usoda ravno takrat, ko so si v življenja boju ravnokar priborili svoj košček kruha in se je njih delovanje za blagor milega slovenskega naroda pravzaprav šele začelo.

V rani mladosti izgubivši očeta, ki je bil rudar, živeč odslej le od žuljev uboge mu matere, se je prestradal nadarjeni, navdušeni in živahni mladenič skozi težavne študije. Ko je napravil maturo, se ni mogel niti oddehniti, zakaj takoj drugi dan je že moral nastopiti službo pomožnega učitelja na Zidanem mostu. Tukaj je bil potem nad dve leti provizorični učitelj, od tukaj je prišel kot definitivni podučitelj v Šoštanj, kjer si je izbral zakonsko družico, iz Šoštanja je bil prestavljen v Žalec, kjer si je v kratkem pridobil izredne simpatije vsega prebivalstva.

Ko so se Gotovljani izšolali iz Žalca ter so si postavili krasno lastno šolsko poslopje, so hoteli izročiti vodstvo šole priljubljenemu jim Šumljaku in nikomur drugemu. To se je tudi zgodilo. Preskočivši dolgo vrsto starejših tekmovalcev, je bil Šumljak jeseni l. 1901. imenovan za tukajšnjega nadučitelja. Takrat ni bilo na svetu srečnejšega človeka nad Šumljaka. Z velikim veseljem in nenavadnim navdušenjem se je lotil delovanja na novi šoli in med naprednim prebivalstvom lepe in zavedne gotoveljske vasi. Tukaj delovati in umreti, to je bila njegova želja. Da bo pa njegovo tukajšnje delovanje tako kratko, tega se mu niti sanjati ni hotelo. V januarju lanskega leta se je preselila v večnost njegova mlada soproga, in decembra istega leta, po komaj dveletnem tukajšnjem službovanju, star šele trideset let, je legel k večnemu počitku še on.

Njegovo življenje je bilo trpljenje. Bridko so ga sicer tlačile materialne skrbi, a v kljub temu je bil navdušen idealist, kakršen naj bi bil vsak vzorni učitelj. Soproga mu je prinesla dobro srce, a nič denarja. Da bi mu pomagala nositi »življenja pezo«, se je dala vpisati kot učiteljska aspirantinja ter je na več šolah službovala kot suplentinja. Ni jima klonila jeklena volja, a omahniti jima je moralo telo pred kruto zalezovalko učiteljsko — pred jetiko.

Zapustila sta štiriletnega edinčka Ivančka. Kakšna usoda čaka sirotka? Bo li živel življenje svojega očeta? Bog ve!

Nagrobni spomenik pokojnikov ima značilni napis:

»Bil je še mlad, a jeklen značaj;
goreč v ljubavi do izročene mu mladine,
ves plamteč za domovino in narod svoj.
Blag mu spomin!«

Primorsko.

Odkritje nagrobnega spomenika tovarišu Koršiču.

Učiteljstvo sežanskega šolskega okraja se je zbralo dne 3. novembra t. l. na Štjaku, da primerno proslavi odkritje nagrobnega spomenika velezaslužnemu, nepozabnemu blagopokojnemu tovarišu g. Antonu Koršiču. Kako občuten je bil udarec, da ga je nemila smrt odtrgala vse prezgodaj iz naše sredine, potrjuje še sedaj obilo številu udeležencev ravno omenjenega slavja. Vkljub oddaljenosti kraja je bilo prisotnih nad polovico g. kolegov z eno vrlo zastopnico gospic kolegij. Tudi sosednji postojnski okraj je bil zastopan po enem gospodu tovarišu z gospo soprogo, obžulujé, da so bili ostali zadržani zaradi nepovoljnega vremena. Občani pa so bili malone vsi prisotni. S tem so pač jasno pokazali, kako priljubljen in nepozabljen učitelj jim je bil rajnik. Ob 10. uri predpoldne je bila maša zadušnica. Takoj po maši smo šli vsi s šolsko mladino vred na pokojnikov grob, kjer je g. kurat Franjo Glešič blagoslovil spomenik. Nato smo zapeli pesem: Blagor mu! pod vodstvom vrlega starčka jubilarja gosp. Ant. Benigarja. Za tem je nastopil g. c. kr. okr. šol. nadzornik M. Kante z jako genljivim in krasnim nagrobnim govorom. K sklepu smo zapeli še pesem «Jamica». Končno smo odšli na pokojnikov dom, kjer nas je gospa pokojnika vdova pregostoljubno sprejela, ter s tem dejanski pokazala, kako še vedno čisla spomin svojega pokojnega soproga in njega zveste tovariše.

Bolgarija.

Petindvajsetletnico učiteljskega delovanja v Bolgariji je praznoval naš rojak g. prof. Anton Bezenšek dne 9. in 10. oktobra v Sofiji na jako slovesen način. Dne 9. oktobra se je odprl v bolgarski prestolnici II. stenografski kongres po samem ministru narodne prosvete, g. dr. Šišmanovu. Ta je porabil to priliko, da je pohvalil plodonosno delovanje g. prof. Bezenška kot učitelja in stenografa tekom 25 let v Bolgariji. Slavil ga je kot skromnega učenjaka ter ga imenoval apostola Gabelsbergerjeve umetnosti na slavjanskem jugu, ki si je posebno za Bolgarijo pridobil velikih zaslug. Izročil mu je pozdrav samega kneza ter visoki red za nauk in umetnost, ki mu ga je knez blagovolil podeliti ob tej svečanosti. Dekoriranje se je vršilo v navzočnosti prestolničnega župana, predsednika najvišjega sodbenega dvora, okrajnega glavarja, nekaterih poslancev, rektorjev in profesorjev vseučilišča, ravnateljev in profesorjev gimnazij, načelnika stenografskega biroa pri narodnem sobranju ter stotine dijakov našega slavljence. Bil je to svečan trenutek, ki je dobil še poseben pomen zaradi raznih odlikovanj, ki so došla g. prof. Bezenšku od drugih strani. Slavnoznani kralj. stenografski zavod v Draždanih ga je imenoval za častnega člana ter mu izročil po predsedniku kongresa krasno izdelano diplomu. Belgradsko stenografsko društvo ga je tudi imenovalo za častnega člana, kar je naznanil pri isti priliki sam predsednik istega društva, Jovan Milovanović, osnovelec srbske stenografije, ki je prišel zaeno z 12 odličnimi srbskimi stenografi (odvetniki, pisatelji, in učitelji) osebno čestitat k 25letnici. Bolgarsko stenografsko

društvo ga je bilo že poprej imenovalo za častnega člana, a izročilo mu je pri tej svečanosti dragoceno umetniško darilo v imenu vseh bolgarskih stenografov — slavljencev učencev. Srbski ministrski predsednik g. Sava Gruić je izročil slavljencu svoje čestitke po g. konzulu D. Bodiju. A kar je posebno imenitno, prišlo je prvo Belgrajsko pevsko društvo (ki je slavilo lani že svojo 50letnico) s svojim krasnim mešanim zborom k tej svečanosti v Sofijo, da čestita prof. Bezenšku, predsedniku prvega bolgarskega pevskega društva, k njegovi 25letnici. Pri slavnostnem koncertu v »Slavjanskej Besedi« je pelo pod vodstvom slavnostnega srbskega skladatelja Štefana Mokranjca večinoma slov. pesmi in to s tako dovršenostjo, da se je zbrano občinstvo kar čudilo. Nekateri časniki so pisali, da tako ubranega, milega in dovršenega petja v Sofiji še ni bilo slišati, a ga menda dolgo ne bo. Navzoči minister prosvete je občudoval to petje ter obenem izrazil željo, da bi rad slišal še večkrat krasne slovenske pesmi ter da naj bi prišlo tudi kdaj kakšno slovensko pevsko društvo v Sofijo.

Slavljencu je došlo mnogo brzozavnih in pismenih čestitk iz slovanskih in drugih dežel, posebno iz Nemčije.

Razprave stenografskega kongresa so trajale kakor vsa slavnost dva dni. One bodo obenem z opisom 25letnice natisnjene v posebnem jubilejskem Zborniku, ki ga izda društvo »Brzopis« v Sofiji.

Gosp. Bezenšek deluje že 20 let kot profesor gimnazije v Plovdivu. A ker se je ta slavnost vršila v Sofiji, zato bo dne 12. novembra še druga slavnost v Plovdivu s sodevanjem bolgarskega pevskega društva. Te slavnosti se udeleži učiteljski zbor moške in ženske gimnazije v Plovdivu, tamošnji meščani in mnogo bivših dijakov slavljencev iz raznih mest južne Bolgarije, od katerih so nekateri zdaj že v visokih službah, vojaških in civilnih.

Pri tej priliki so bratje Bolgari v istini pokazali veliko čast našemu rojaku in zasvedočili niso s tem samo čuta hvaležnosti, nego še v večji meri — bratsko ljubezen.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo litijskega okraja naznanja, da bo hospitacija dne 17. novembra t. l. v Zatičini v vseh treh razredih. Pričetek ob 1. uri popoldne. Učne slike se določijo sporazumno z ondotnim učiteljstvom šele en dan poprej — po odhodu šolske mladine. K tej popolnoma novi hospitaciji se vabijo vsi gg. društveniki in gospice društvenice, kakor tudi gostje iz sosednih šolskih okrajev.

Josip Zajec, t. č. predsednik.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo ima občni zbor dne 19. nov. t. l. v Št. Janžu v gostilni »pri Korenu« ob 11. uri dopoldne. Vzpored: 1. Pozdrav predsednikov; 2. Zapisnik zadnjega zborovanja; 3. Poročilo zastopnika učiteljstva v c. kr. okr. š. svetu o delovanju te korporacije; 4. Predavanje; 5. Poročilo o društvenem delovanju v minulem letu; 6. volitev novega odbora; 7. Slučajnosti. Glede skupnega kosila je javiti pravočasno gostilničarju g. Jakobu Štiglicu, p. d. Korenu v Št. Janžu pošta Rečica. Ker je to zborovanje obenem društveni letni občni zbor, je pričakovati polnoštevilne udeležbe. Gostje dobro došli! Odbor.

Ptujsko učiteljsko društvo je zopet enkrat zborovalo dne 3. t. m. Ali moj Bog, kakšno je tako zborovanje! Šest